

Bi 386966-10

J U N I Î.

LEGENDĂ DE PASCÎ

DE

BCU Cluj / Central University Library Cluj
THEOCHAR ALEXI.

BRAȘOV.

TIPOGRAFIA ALEXI.

1889.

I.

Suflă austru cu putere, desghiață părăile cristaline, rîurile spumegóse, lacurile line, și ne aduce miros de vioarele din ocuri mai fericite. Primăvéra se anunță și descéptă in pîepturile nóstre un dor viu, un dor de lécuire, după atâta trudă și anevoințe. Biserica, muma nóstră cea cu bună ingrijire, ne-a impus postul, pentru ca să putem intimpina cu bucuriă mai mare, mai curată, reinvierea naturei și invierea tă-măduitorului nostru.

După érnă și post, primăvéra și pașcile. Cine este acela, care să nu fi simțit nici-odată in viéta sa dulcéța cea fără asémănare a acestui contrast.

Sântele pașci! Ce suvenirii de bucurie re-insuflețesc aceste cuvinte in inimile Brașovenilor, o bucurie mai mare de cât la alți omenii din totă creștinătatea. Și de ce óre mai mare pentru Brașovenii, decât pentru alții? Fiind-că Brașovenii serbézá invierea Domnului într'un mod cu mult mai pompos, mai pătrundător decât alții.

Încă din ziua „bună-vestirei“ său a „blagoveștenilor“ cum se dice pe la noi prin Brașov, avem ocașiune a auzi pentru prima óră, sunetul inveselitor al „surlei“, Apoi a dóua óră resună surla la Florii și in fine din Duminecă pașcilor până in Dumineca Tomi.

Ce insemnéază acéstă surlă? Și de ce am numit sonul ei imbucurător? Insemnéază că Români și anume Români junii din Brașov, seu cum se numesce aici pe scurt, că junii indeplinesc éráși datinile cele vechi, ce le au rămas din moși strămoși, adunându-se la locurile consacrate de obicei, pentru a se desfăta împreună pe timpul sântelor sêrbători.

Cea mai insemnată și cunoscută episodă din aceste sêrbări este descinderea junilor, in Mercurea pașcilor, din locul dis „intre petre,“ până dinaintea porților cetății. Cel care n'a vëdut acéstă cavalcadă, seu alaiu, nici nu-și póte face o inchipuire dréptă despre rivná și vivacitatea cu care participă intréga populațiune a suburbiulu, „scheiu“ la acéstă solenitate.

Ea este cunoscută de toți Brașoveni și s'a pomenit așa din moși, strămoși. Nici furtună, nici ger, nici ninsóre, nici plóia nu a impededat, de când își aduc aminte Brașovenii, acéstă descindere, care este destul de imosantă pentru a descepta curiositatea spectatorilor și a i face să intrebe de originea acestu obicei.

Multe și diferite sunt tradițiunile in această privință. Din toate vă vom spune numai una, care poate că vă va place și Domniilor-văstre.

Dar noi de unde am aflat această tradițiune? Nu șcim. Poate că nă-a fi șoptit-o frunțile copacilor, cari cresc in locul ce-î dice „între petre“ séu „pétra lui Șolomon.“ Cine șcie! Séu poate că vom fi visat cu ochii deschiși, când am privit cu uimire la acest spectanol, séu că vom fi înțeles, și vom fi tradus astfel sonurile santei surle séu . . . dar ce să ne mai batem capul pentru originea tradițiunei, destul că o scim. Étă-o.

II.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

In secolul al unspre-decelea după nașcerea mântuitorului nostru Isus Christos stăpânea peste Ungaria un rege anume Șolomon. Un uriaș de om, îndărătnic și răsboinic. Istoria scrisă de ómenii cei învățați, cari susțin, că șciu tot, ce au vădut și au aflat alții, ne arată despre acest rege, că împreună cu o hordă de Pecenegi in anul 1087 ar fi călcat imperiul bizantin, și că de atunci i s'ar fi pierdut urma.

Dar unde, și când și cum a murit, acesta nu nă-o pot spune acei ómenii învățați, căci nici unul din tagma lor alésă nu a fost de față, ca să pótă insemna acest eveniment cu exactitudine pe foi de pergament, cari, după cum scim, se fac din pșele de măgar.

Însă mórtea acestui bărbat totuși este însemnată, nu cu litere peritóre pe piele de măgar, ci cu semne mai durabile, cu caractere săpate într'o stâncă naltă, pe care noi Brașovenii o cunoșcem sub numele de „pétra lui Șolomon“. Aceste semne n'au perit încă, ele se pot vedea până 'n ziua de astăzi acolo unde fură săpate acum aprópe 800 de ani. Ér cine le vede și știe să le citéască, acela va ști, că ceea ce v'e vom povesti, este cel puțin tot atât de adevérat și dovedit, ca tóte istoriile de acest soi.

Regele Șolomon fusese învins de Bizantini. Óstele sale fuseseră imprăștiate și el rămăsese numai cu vr'o două dintre căpitaniii săi, cu cari fugise, rétăcind prin pustiátățile Balcanilor și căutând hotarele imperiului bulgăresc pentru a cere dela țarul bulgar alianță și ajutor. După multe osteneli și îndurări isbutiseră în fine a străbate până la reședința țarului, care i primi cu bucurie, căci și el dorea mult să bată pe Bizantini afurisiți. Era decí gata a pune óstea sa la dispozițiunea lui Șolomon și a capi-tanilor săi. Dar óstea fără bani, nici prin timpurile acelea nu era de vr'un mare folos; bani însé n'avea nici Șolomon, nici țarul bulgăresc. Șolomon perduse tóte avuțiile, ce le adusese din Ungaria, în luptele cu Bizantini, ér d'acasă

nu mai putea aduce nimic, căci acolo nu se mai putea întorce, decât numai ca învingător. Acum însă era invins și în Ungaria stăpânea fratele său, pe care îl proclamaseră de rege mai marii țerei, căci fuseseră în contra expedițiunii lui Solomon.

Un singur, un ultim ajutor îi mai rămăsese. Când cu plecarea sa din Ungaria, prevădând transformarea spiritelor în defavoarea sa, luase cu sine coróna regescă, și o dusesse în calea sa, până la un loc, depărtat de capitala țerei, aproape de hotarele ei înspre țera românească. Aici o îngropase la pólile unei păduri, cu multă grijă, pentru a o avea la un loc sigur. Acéstă corónă era de un preț nemăsurat. Vândend petrele scumpe din ea, ar fi căpătat banii trebuincioși pentru adunarea și plata ostașilor. Dar cum să se desfacă el de un asemenea odor. Cum să jertfescă însemnul cel mai de frunte al demnităței sale de rege, cum să părăsescă coróna. Mult timp nici că-și veni în gând acest sacrilegiu. După ce-și veni, se înfioră de el și nici nu-l descoperi țarului. Să făcu sêră și Solomon împreună cu țarul bulgar încă-și tot băteau capul, dór de vor afla vr'o potecă ca să-și procure bani, însă tótă truda lor fu în zadar. Veni și nóptea. Oboséla își ceru tributul său. Atât óspeții unguri, cât și gazda lor cu

ai săi, să culcară. Gândurile grele nu-î permisă însă regelui Solomon ca să guste din puterea recreătoare a somnului. În fine totuși îl covârși ciuda despre starea sa cea proustă și se hotărî a-și da averea sa cea mai sacră, a jertfi coróna, pentru a încerca din nou norocul nestatornic. Acéstă hotărîre îl liniști întru atât, încât putu să adormă. A doua zi des de dimineță se descoperi țarului bulgar, care primi cu bucurie scirea neașteptată.

Regele Solomon și cu două dintre căpitani săi plecară însoțiți de două căpitani bulgari și de trei ostași de rînd tot bulgari, destinați de țarul spre conducerea și paza regelui. Ceilalți căpitani unguri rămaseră în reședința țarului pentru a-i da mână de ajutor la organizarea răscolei în contra Bizantului. Până la întorcerea regelui Solomon trebuia să fiă tóte pregătite, dar până atunci era timp indestul, căci d'abia s'apropria tóamna, și regele spunea, că nici decum nu se va putea întorce cu coróna mai curînd decât 3 séu 4 săptămâni, după paștile viitoare. Așa de lungă să fi fost calea până la acel loc unde zăcea coróna, séu să fi fost altă pîedecă la mijloc? Las'că vom afla și acésta.

III.

Să duse dar regele și cu însoțitorii săi și peste vr'o câte-va săptămâni ajunseră la malul Dunărei, dar din nefericire Bulgarii conducători nu nimeriseră vadul pe care diceau ei că-l știă, séu că Dunărea se adincise p'acolo, căci Bulgarii se jurau pe sfânta cruce și pe căciulile lor de mîel, că aici ar fi fost vadul. Necunoscînd ei alt vad prin apropiere, nu putură trece apa, ci fură siliți să se 'ntorcă éráși pân' aprópe de Balcani, să taiă un copac mare, și să-l scobéscă făcînd un caic din el. Cu dusul, cu întorsul, cu lucrul și cu adusul caicului timpul trecu, și étă că-i apucase érna, pân' să ajungă éráși la Dunăre, care începuse deja a se implea cu slouiri de ghétă, astfel încât ar fi fost periculos să o trecă acum cu caicul. Asceptară deci la mal, pînă se inghețà Dunărea de tot și o trecură apoi cu piciorul, avînd grijă să petrecă și caicul, ca să-l găsească la întórcerea lor. Săraciî de ei, nu știau că cea mai mare parte dintre ei vor peri, și că nu vor mai avea trebuință de caic.

Regele nu se aréta nici decum supérat de întárđierea ce încercase pînă acum. Nu dicea alt nimic decât numai: „dór tot vom ajunge la mágurea, ce-î dice Tîmpa, pînă în vremea paș-cilor.“ La care Bulgarii aflând că Tîmpa nu

era departe de muntele Bucegiu, răspundeau cu toții într'un glas, că vor ajunge de bună seamă, cu toate că acum pe vreme de érnă nu ar fi cu putință de a străbate mai departe decât mult până la pólele Bucegiului. Aéstă afirmațiune linișci pe Solomon, care aréta o răbdare minunată întru invingerna greutăților unei călătorii de érnă. Câmpiile țerei românești fură străbătute cu destulă ușurință și iuțelă, dar ajungând printre Carpați fură siliți a se opri, că-cî căduse multă zăpadă, și căii lor nu mai puteau urca potelice resucite.

Așceptară in munți să trecă érna. Ce așceptare durerósă și cumplită. In fine étă, că se apropiă și mult dorita primăveră. A dóua di după ziua de bunăvestire, pe care Bulgarii o serbaseră după vechia lor datină, își urmară drumul, urcând mereu prin munți de-a lungul Prahovei. Inaintară cu greu și fórte incet. Regele Solomon deveni pe di ce trecea tot mai nerăbdător, mai zoritor. I era témă că nu vor sosi la timp, că sêrbătorile pașcilor îi vor apuca prin munți dincóce de Bucegiu. In adevér sosi Dumineca pașcilor și ei încă tot umblau rătăciți, nu daseră încă de Tîmpa. Incă din Dumineca floriilor trecuseră pe sub pólele Bucegiului și ar fi putut sosi la locul dorit, căci nu mai era departe, dar regele Solomon in nerăb-

darea sa perduse direcțiunea și Bulgariii nu cunoșceau locurile, decât numai până la Bucegiu.

Ajungându-și sfintele pași pe drum, fură siliți a se opri, pentru a le prăznuir după cuviință. Regele zorea înainte, dar Bulgariii cu nici un preț nu voiră să facă după poruncele lui, dicând că-și va bate Dumneșeu. Steteră deci in loc Duminecă și Lună, ér Marți ne voind regele cu nici un preț să mai zăbovescă, pentru a nu perde, după cum șicea el, un an intreg, să induplecară Bulgariii a merge și ei cu regele, dicând, că păcatul să cadă pe capul lui.

Regele apucase înainte și nu mersese mult timp, când etă că se opreșce la o cotitură a drumului și arată cu bucurie spre un deal, ce era cam pe la pólele aceluși munte pe care se aflau ei. Acest deal era Tîmpa cea mult dorită.

Regele, care perduse mai tót curagiul, prinse la inimă și grăbi cu ai șei înainte, cu speranța de a ajunge încă inaintea asfințitului sórelui la locul căutat. Dar între vârful pe care steteau și între Tîmpa erau multe prăpăștii, încât nu puteau să apuce calea dréptă. Fură siliți de a face un ocol mare. Șe făcú séra, și ei, departe de a fi ajuns, perduseră chiar și vederea asupra Tîmpei. — A dóua și, care fu Mercurea din șeptemána luminată, o porniră in zori de șile de diminéță și merseră, cât putură

să-î ducă căi lor, cari însă nu prea umblau iute căci, una că trebuiau să incongiure stincile și să calce cu ingrijire, ca să nu se rostogolească jos in prăpăstii, ér alta, erau osteniți bieții căi de drumul greu, ce făcuseră in ziua precedentă.

Cu tóte astea regele zorea, așa cum zo-rește un om, care se vede amenințat de a perde rodul lungelor sale osteneli prin întârzierea unui singur minut. Sórele apucase deja drumul spre apus și ei încă nu revăduseră Tîmpa. De odată, éráși la o cotitură a drumului li să arată in mică depărtare. Dar durere, o rîpă adîncă și lată ca de vr'o 80 de pași despică drumul drept. Ocolul ce ar fi trebuit să facă i ar fi întârziat cu o óră intrégă. Regele nu mai voiește să ocoléscă. Cu tótă opunerea căpitanilor sei și a Bulgarilor, slobóde frânele armăsarului și dându-î pintenî, voiește să sbóre peste prăpastie, ca să ajungă indata dincolo. Armăsarul, nobilul animal, se opintesce, sare, taiă aerul ca o săgeată. Étă-l ajuns cu copitele de dinainte pe malul din potrivă, dar vai, puterile sale slăbite de atâta ostenélă, nu fuseseră de ajuns, căci copitele sale de dinapoî, rēmaseră in aer; o clipă, și étă-l prăbușindu-se cu rege cu tot printre stânci in prăpastie. Așa de mare fu puterea săriturei sale, încât copitele lui se săpară in

pétră și se pot vedea până 'n ziua de astăzi, Căpitanii regelui, cari dedeseră și ei pintenii cailor pentru a urma pe stăpânul lor, cădură și ei. Bulgarii însă, mai domoli, se opriseră, și vedând primejdia în care căduseră regele și cu căpitanii lui, se coborîră incetinel în jos și ajunseră, ca după o jumătate de oră lângă regele și căpitanii săi. Căpitanii erau amândouă morți, regele mai resufla.

IV.

Bulgarii făcură o tragă din rămuri verzi, ridicară frumușel pe rege și îl duseră incetinel într'o peșteră, pe care o descoperise unul dintre ei. Regele o duse tot într'un gemet, ér când ajunseră cu el în peștere, deschise ochii, căutând cu durere împrejur. Incetul cu incetul își aduse aminte de cele intimplate și întrebă cu vocea slabă de sôrtea căpitanilor săi. Auđînd despre mórtea lor se mîhni prea mult și țișe oftând.

— Așa a fost să fiă. A cădut păcatul pe capetele noastră. Voi părăsi și eu astă lume ticăloasă. Voi dragii mei, ați împărtașit cu mine ostenelele acestui drum afurisit. Décă am fi isbutit, ați fi avut parte, și încă parte bună din isbândecele mele. Acum însă ați rămânea neresplătiți, decă aș muri, fără să vă fi descoperit taina

cea mare, pe care am păstrat până acum cu atâta sântenie. Să v'o descoper dară, până mai am putere. —

Aici regele se opri, căci îl cuprinse o mare slăbiciune, astfel încât nu mai era în stare de a vorbi.

Bulgarii aşteptară cu nerăbdare.

După un mic repaos, regele reîncepù éráşî, vorbind cu vocea slabă şi intreruptă adese-orî de chinul durerilor.

— Vedeţi coala la pôlele Tîmpei un stejar mare şi stufos. Este unicul stejar printre fagiî dimprejur. La rădăcina aceluî stejar am îngropat coróna mea. Cine va avea norocul de a o desgropa, va stăpâni aceste locuri; d'aceea eu după invêţătura unui vrăjitor vestit, am vrăjit stejarul astfel încât nimenî decât mine, séu numai cel care va afla taina dela mine, va putea desgropa coróna. Acéstă taină voiesc să vă spun acum vouë. —

Éráşî se opri regele resuflând cu greu, ér Bulgarii veniră cu toţi mai aprópe, să audă mai bine, să nu pérđă eum-va vr'una din cuvintele murinduluî.

— Astăđî, numai astăđî, în Mercurea paş-cilor, căci așa am vrăjit, — dise regele cu vocea stinsă, — s'ar fi putut desgropa coróna. De sine s'ar fi despîcat stejarul şi ar fi scos

la lumină odorul scump, decât l'am fi ocolit de trei ori . . . . .

Aici vocea murindului se slăbise întru atât, încât dabia înțeleseră ascultătorii cuvintele sale din urmă, și nu șciau, decât li s'a descoperit taina întregă, séu decât mai rămăsese ceva din ea.

Așeptară cu toții tindând urechile, dar nu auđiră decât numai resuflarea cea grea a regelui, care trăgea să móră.

Sórele era aprópe de apus.

Bulgarii vedând acésta, merșeră in grabă, ca să desgrópe coróna, până ce nu va fi prea târđiu.

Numai unul din ei rămase lângă regele, care încă nu-și perduse tóte simțirile.

El înțelesese decí intențiunea aceloră, cari îl părășiseră in ora supremă. După ce rămase singur cu Bulgarul cel credincios, zimbì a milă și ăise :

— Lăcomia astora, cari m'au părășit, nu le va fi de nicí un folos, căci ei nu șciu cuvintele, pe cari trebuie să le rostéscă când vor da de trei ori ocol la stejar. Tu in adevěr te vei întârđia și nu vei putea scóte coróna decât togmaí la anul, in Mercurea pașilor, dar cel puțin atunci, séu in orí care altă Mercure a pașilor, tu singur o vei putea, căci étă îți spun cuvintele tainice, cari sunt: „piei drace.“

După aceste regele muri.

Bulgarii se întorseră peste puțin și erau infuriați. Ei găsiseră în adevăr unicul stejar, de printre fagi, la pôlele Tîmpei, dedeseră de trei ori ocolul prescris, dar stejarul nu se despicasă. Incercarea lor de a-l doborî la pământ fusese în zadar. Voiseră să sape împrejur, dar pământul era tare ca pétra, și astfel nu-și putuseră ajunge scopul și se întorseră plini de mâniă.

— V'a bătut Dumneșeu pentru nemila vóstră și n'ați putut desgropa corónă, fiind-că n'ați știut cuvintele vrăjirei, — le șise Bulgarul care rămăsese lângă rege.

— Dór nu le vei fi aflat tu, — strigară soții lui.

El nu șise nici da, nici ba. Soții lui voiau să aște cu sila. El însă tăcea mereu. L'ar fi ucis de ciudă, însă acest omor nu le-ar fi fost de nici un folos. Decî hotărîră, să scótă cu viclesug ceea ce nu puteau scóte cu sila. Aveau timp până la anul, căci acum și așa asfințise sórele.

Ei se întorseră de o cam dată cu toții acasă, căci n'aveau ce face un an întreg prin acele locuri pustie.

Étă cu ce mijlóce se încerceră soții Bulgarului să stórcă din gura lui cuvintele de vrăjire. Unul din ei îl pîrî la țarul bulgar, că el

ar fi omorît pe regele Solomon și pe cei două căpitani de unguri. La acésta pîra Bulgarul fu îndată aruncat în temniță. Acum i trimiseră ceilalți vorbă, că decă li va spune cuvintele, vor da mărturie în partea lui; ér decă nu li va spune acele cuvinte, apoi vor da mărturie în partea pîrîtorului, și atunci va fi osîndit la mórte. —

Bulgarul nici acum nu voi să-și descopere taina și fu decî osîndit la mórte. Dar mai înainte de a i să tăia capul, spuse taina cea păzită și ce era să plătescă acum cu sângele său, o spuse dicem unicului fiu ce avea el, unui băiat ca de vr'o 10 ani, și i porunci cu limbă de mórte, ca îndată ce se va face destul de mare, să mERGă la Tîmpa și să desgrópe coróna.

Băiatul nu uită de acéstă poruncă, și când se făcu destul de mare, voi să mERGă la Tîmpa după corónă. Dar lumea i pîndea toți pașii de nu putea să fiă nici odată singur, ér el numai singur ar fi voit să ia parte la acea comóră. Amînă decî călătoria sa din o ți în alta, până ce îmbătrâni și muri. Dar înaintea morții sale spusese taina unui fiu al său, care fu impede-cat, tot ca și tată-său de a merge singur la pólele Tîmpei și astfel rămase acéstă taină, ca o tradițiune din fiu în fiu.

De la mórtea regelui Solomon trecuse o

sémă de vreme; peste o sută și mai bine de ani. Urmașii Bulgarului, cari șciau despre taina acéstă, perduseră cu vremea tótă credința in ea și vorbeau acum in vileag despre dênsa, dar nimeni nu sê găsi, ca să întreprindă acea călătorie indelungată pe temeiul unei tradițiuni puțin credute, căci Bulgarii pe atunci își aveau împărăția lor, și erau ómenii cu stare și cu avere.

V.

Trecură secolii. Mărirea Bulgarilor incepu-se a apune, era deja in decădere. In anul 1351 dela Christos, Cantacuzen, regele Bizantului, invinge cu ajutorul Osmanilor pe Bulgarii. Vestitul țar Dusan móre in anul 1356, intr'un resbel, pe care-l întreprinse in contra Taligradului. Uros fiul lui Dusan fu ucis de Vucan, care sê luptă cu noroc in contra Turcilor, dar care fu ucis și el in bătălia dela Marica. Sultanul Murad cuprinde Adrianopolul. Knesul Lazar își lasă vieța pe câmpul Cosovo la 15 Iuniu 1389 și împărăția Bulgarilor este sfărâmată.

Crușimea fără de sémăn a Osmanilor inspăimântă pe Bulgarii, și o cétă din ei, aducându-și aminte, acum in nevoia cea mare, de tradițiunea corónei ingropate la pólele Tîmpei, sê hotăresce a părăsi patria decădută și a-și incerca norocul mergând după corónă in țera Transilvaniei.

Plec. După multe anevoințe ajung la locul din povestea strămoșilor, îl recunosc cu tótă siguranța după măgurea cu numele Tîmpa, dar cu mirare vîd, că in acel loc, numit pustiu de strămoșii lor, s'ă ridicase un oraș măreț, zidit și locuit de un neam cu totul necunoscut prin orient, adică de n'émul s'ăsesc, care togmaî la sosirea Bulgarilor, punea temelia la o biserică mare.

Acésta era cam pe la Sântu Petru, mai era dar mult timp p'ână la pașci și anume p'ână 'n Mercurea pașcilor, singura ȃi in care, după cum scim, ar fi putut s'ă desgrópe Bulgariî coróna. Ca s'ă nu p'erdă timpul de geaba p'ână atunci, Bulgariî s'ă togmiră ca lucrători de zidărie la biserica Sașilor. Printre lucrători erau mulți Români, tot de o lege cu Bulgariî, și de altmintrelea cunoscuți de ei, căci imp'ărățiile Bulgarilor și a Românilor fuseseră imp'reunate odinióră. Astfel Bulgariî veniți s'ă imprietiniră cu Româniî găsiți și se uniră uniî cu alțiî și zidiră imp'reună o biserică pe s'éma lor. De o cam dată o făcură de lemn, afară din preajma orașului, la pólele munților, pe unde își aședaseră ei lăcașele lor. Biserica o inchinară sfântului Nicolae, căci s'ă gătise togmaî cu o ȃi inaintea aceluî praznic. Biserica stă încă și astăȃi tot pe acel loc, dar de atunci s'a prefăcut tare, s'a zidit de pétră.

Cu ocașiunea facerei acelei biserici de lemn Bulgariii și Româniii se prinseră frații de cruce, și iubirea lor frățescă era atât de mare, încât Bulgariii descoperiră Românilor taina tradițiunei cu coróna, pentru ca se participe și ei la norocul lor. Astfel hotărîră deci Româniii cu Bulgariii ca in viitorea Mercure din sēptēmāna pașcilor să mērgă împreună să desgrópe coróna.

După multă și grea așeptare se apropiase in fine și timpul primăverei. In ziua blagoveștenilor Bulgariii adunară pe ai lor și pe Români cu sunetul surlei la sobor. Aleseră pe toți junii sdraveni și formară o tagmă din ei, cu însărcinare ca să apere coróna, ca nu cum-va, după desgroparea ei, să cadă in mână dușmane. Aleseră anume surlași și vătăfi pentru tagma junilor. In Dumineca floriilor eșiră pe dealul ce i dice: „costa prundului“ cu crucile din biserică, și se inchinară pentru isbînda întreprinderii lor. Ér in Dumineca pașcilor se adunară din nou, la ospătare și chefire, pentru ca să mai prindă la puteri, după postul cel indelungat. A dóua di merseră de se ospătară in alt loc, a treia di érašii, ér a patra di, in Mercurea pașcilor merseră de făcură pomana regelui Șolomon „intre petre“. Acéstă pomană fu cam prea bogată și ținù cam prea mult timp, căci d'abia cătră séră se puseră călări și descinseră,

doi câte doi, cu surlașii în frunte, cu ștéguri și cu brazi împodobiți, așa precum obiceiuesc încă și în ziua de astăzi, se vină în Mercurea pașcilor către seră „dintre petre“ până la pólele Tîmpei, în „gróver“ cum se dice acum.

Atunci însé, adică la prima descindere junií se opriră în „gróver“ în jurul unui stejar, unicul printre fagi. Acest stejar însé nu era nici atât de stufos nici atât de mare, cum ar fi trebuit să fiă după tradițiune. Părea crescut dintr'o rădăcină vechiă.

— Va fi doborît puterea timpului pe stejarul cel vechiú, — își diseră junií, — și va fi crescut altul din rădăcina lui, dar nu-í nimic, coróna numai să fiă aici. — Dicénd astfel se apucară să dea ocol la stejar. Îl ocoliră odată strigând: „piei necurate“. Îl ocoliră de două ori, îl ocoliră și a treia órá, strigând și pentru a treia órá: „piei necurate;“ însé tóte în zadar. Stejarul nu se despica, coróna nu se aréta.

Atunci junií și bêtrânií și muierile, și copii începură să dice și să-și impute unií altora: „dar nu v'am tot dis, că prea zăbovim „între petre“ de bună séma va fi asfințit până acum sórele.“ — Fiind cerul inorat nu se putu vedea, decă sórele mai e pe cer séu decă apusese deja. De vreme ce nu se arétasc coróna, nu le rămase alta nimic de făcut, decât a încerca la

anul. Incercară și la anul și la 2, 3 ani, incercară mulți ani de a rîndul, adică se adunară ca dintru întâiū la buna-vestire, eșiră la florii pe cîsta prundului, se ospătară in Dumineca pașcilor și a dîua și a treia di, ér in Mercurea pașcilor făcură pomana lui Șolomon „intre petre“ — și rêmaseră tot ca dintru întâiū cam pînă sêra intre petre, cum rêmân pînă 'n diua de astădi.

Precum nu picase întâiaș-dată stejarul așa nu picase nici mai târziu, ba cu vremea Bulgariii se prefăcuseră toți in Români, stejarul perise; căci odată juniū nu se mulțamiseră cu singurile ocoliturii și i săpaseră rădăcina, fără a găsi însē coróna. După aceea se ștersese pînă și tradițiunea corónēi din memoria ómenilor, dar datina cea vechiă tot mai rêmăsese și a rēmas, precum ne putem convinge cu toții in sêrbătorile pașcilor.

Óre tradițiunea adusă odinióră de Bulgariii refugiați, să fi fost numai o născotiire a lor. Nu se póte. Décă nu se póte, ce să făcuse dară coróna, unde perise dela rădăcina stejareului, cine o luase, cum și când o luase.

Togmai intru târziu, după ce invēțase unul dintre Români a ceti in cărțile Sașilor, care sunt scrise in limba nemțescă, se află chipul cum și când și de cine să descoperise și să

luase coróna lui Şolomon, cu tótă vrăjirea lui.
Éta cum.

VI.

In ţera Flóndrei era un oraş la ţermurile
mărei ce i đicea cu numele Hameln. Acest oraş
fiind in Flóndra, era locuit de flóndri, o viţă
de ómení cu apucături cam neplăcute, căci erau
afară din cale scumpí la fire. Intr'o vreme, cu
vr'o sută şi mai bine de aní in urma morţii re-
gelui Şolomon, oraşul lor se impluse cu o mul-
ţime de şóreci, de cari nu putură scăpa cu nici
un preţ. Intru aceia vení un om, care se offeri,
a curăţi oraşul de şóreci, decă i să vor da 100
de fioriní. Flondrii se adunară la sfat, se chib-
zuiră, se vorbiră şi hotărîră in fine, să i să
promită omului suta de fioriní. Omul fiind pro-
vocat in urma acestei hotărîri, să cureţe oraşul
de şóreci, luà lăuta sa şi începù să cânte cu
dênsa așa de amarnic, încât toţi şórecii de prin
oraş se luară după dênsul, ér el i mânà in va-
lurile mărei unde se inecară cu toţii. Când
merse omul să cérà dela cinstitul magistrat al
oraşului plata promisă de 100 fioriní, Domnií
se adunară ér la sfat, se chibzuiră, se vorbiră
éraší şi hotărîră să nu-i să plătescă banií. Decí
i răspunseră omului: „Ni cređi, noi ți-am pro-
mis plată pentru muncă, ér nu pentru scîrţai-
tură de lăută.“ Astfel erau ei deprinşi să facă

dreptate, mai ales față cu un lăutar ticălos, de neam străin.

Omul vedând această mîrșăvie, diise in sine : „las că v'o fac eu vouă“ și le-o și făcu.

A doua zi merse éráși cu lăuta sa prin stradele orașului Hameln, și cântă așa de amar-nic încât toți băieții și toate fetele din oraș se luară după dînsul. El însă s'a băgat cu ei într'o pescere și i-a dus sub pămînt, o cale lungă să li ajungă.

Un biet șórece, ce scăpase de prăpăstia in care căduseră frații săi cu o zi mai nainte, se luase și el după om și îl urmărea de aproape mergînd in fruntea copiilor. Afînd aceștia pricina pentru care trebuiau să călătoréscă acum sub pămînt, prinseră o mare ură asupra șórecelui și se luară in gónă după el ca să-l prindă și să-l ucidă. Dar șórecele era mai sprinten decît copii, decî nu-l putură ajunge, cu tótă góna lor. Era printre copii o fetișóră, anume Trincena, acésta l'ar fi ajuns póte, că era bună de piclóre, dar prea se ingrijia de frățiorul ei, cu numele Hansi, care era mai greoiu, astfel încât Trincena trebuia să se opréscă adese-orî și să strige: „Haida Hansi mai curênd, să nu romui sub pămînt“ și astfel tot i scăpa șórecele. Merșeră copii de flóndri tot fugind după șórece, încât mai le eșise sufletul, când de odată se

pomeniră la lumina ȃilei. Șórecele gonit, nime-
rise o gaură și eșise prin ea, omul și cu copii
de flóndri după el.

Ajunși la lumina sórelui, copii se priviră
cu mirare unii pe alți, căci ei toți, in timpul
cât fugiseră pe sub pământ șe făcuseră ómenii
marii, flóndrii și flóndróice in tótă puterea cu-
vântului. Dracul, căci omul cu lăuta era dra-
cul, ríse de mirarea lor. Dar dracul încă nici
nu apucase bine să-și isprăvéscă rísul, când étă
pe Trincena fugind după șórece, care se pitu-
lise la rădăcina unui stejar, singur printre fagi,
la pólele unui munte, care nu era altul decât
Tímpa nóstră, căci togmai acolo brodiseră copii
de flóndri. Șórecele o tulii imprejurul stejarului
dându-i ocol, Trincena fuga după el. Dracul
védénd acésta voi să scape pe șórece și se puse
Trincenei in cale. Ea însé supérată și necăjită i
strigà: „piei necurate;“ ocoli stejarul a dóua
órá, și ajungénd in drépta dracului strigà éráși:
„piei necurate;“ ér după ce ocolise, și strigase
a treia órá, ce să vedii, stejarul se despică, cade
cu troznet la pământ și la rădăcina lui se arată
coróna lui Șolomon; ér dracul perise, prin gaura
pământului unde fusese rădăcina stejarului.
Flóndrii se uimiră dintru întâiú, apoi incetul
cu incetul își veniră in fire, luară coróna, care
le căđuse in mână printr'o minune neexplicată

și devenind prin acest fapt stăpâni pe locurile dimprejur, se aședară acolo și ridicară un oraș, pe care-l stăpânesc până și astăzi și care se numește în limba lor Kronstadt, adică orașul coronei. —

Astfel ceti Româoul, care învățase carte nemțescă, într'o vechiă istorie a Sașilor și așa se descoperi cum și unde perise coróna lui Șolomon dela rădăcina stejarului.

Românii se scârbiră tare de nedreptatea sortiți, dar nu perdură curajul și nu se lăpădară de legea lor și de datinele strămoșești.

Aflând ei odată, că unele din rămășițele coronei s'au păstrat în edificiul sfatului din piață, avură ideia, că de vor ocoli în Mercurea pașcilor sfatul de trei orî, vor deveni stăpâni pe oraș. Hotărîră deci a încerca acésta, dar Sașii, cum se numesc acum fióndrii cei vechi, stăpânii orașului, prindênd de veste, avură grije să închidă bine porțile orașului la descinderea Românilor în Mercurea pașcilor.

Mai târziu, după ce și Românii dobîndiseră câte-un loc printre sfetnicii orașului, se convinseră că prin edificiul sfatului, nu mai era nici o urmă a coronei lui Șolomon, și d'a-tunci Românii au părăsit gândul ocolului; ér Sașii au început a dărîma porțile orașului.

Au trecut timpurile minunelor vechi. As-

tădî nu mai domneșce numai buna intemplare
sêu norocul. Șciința, munca și stăruința étă pu-
terile domnitórc ale secolului nostru, și étă prin
ce vom putea dobîndi stăpânirea! . . .

Însê nu stăpânirea din eviî trecuți, ci stă-
pânirea din dîlele de astădî. Nu feudalismul și
servagiul, ci frățietatea, libertatea și egalitatea.
Amin.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

